Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Departament Działań Delegowanych

Pani
Izabela Mroczek
Dyrektor
Departamentu Programów Rozwoju
Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski
Województwa Wielkopolskiego

Pani
Justyna Durzyńska
Dyrektor
Departamentu Programów Rozwoju
Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski
Województwa Pomorskiego

Wasze pismo z dnia:	Znak:	Nasz znak:	Data:
2016-11-07 2016-11-22	DOW-II-1.052.40.2016 DPROW-WL.052.41.2015	DDD-WL.6935.38.2016.APP.MZd	2 -02-2017

Sprawa: *wyjaśnienia dotyczące warunków przyznawania pomocy w poddziałaniu „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (19.2)*

Szanowne Panie Dyrektor,

W odpowiedzi na pisma (znaki: jw.) Urzędów Marszałkowskich: Województwa Wielkopolskiego oraz Województwa Pomorskiego w sprawie kwestii dotyczących warunków przyznawania pomocy w ramach poddziałania 19.2, poniżej przedstawiam następujące informacje.

PYTANIE nr 1, 2:

Jak należy interpretować zapis „i nie została mu dotychczas przyznana pomoc w tym zakresie" (§ 5 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia dot. wdrażania LSR)?

Czy osoba, która otrzymała pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej przykładowo 5 lat temu w ramach innych środków zewnętrznych (pochodzących ze środków EFS czy Powiatowych Urzędów Pracy) może ubiegać się pomoc w przypadku, gdy pomimo przyznanej pomocy działalność nie została rozpoczęta lub została zakończona po roku?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

W przypadku podejmowania działalności gospodarczej pomoc jest przyznawana, jeżeli podmiot spełnia wymogi określone w § 5 ust. 1 pkt 1 a) i b) oraz jeżeli nie została mu dotychczas przyznana pomoc na operację w tym zakresie. Zdaniem SWW określenie „dotychczas" oznacza, że do tej pory (nigdy wcześniej) podmiot nie uzyskał wsparcia w zakresie podejmowania działalności gospodarczej w ramach niniejszego rozporządzenia (Dz.U. 2015, poz. 1570 z późn. zm).

Jeżeli 5 lat temu podmiotowi przyznano pomoc z innych środków zewnętrznych na podjęcie działalności gospodarczej (podpisana umowa), a mimo to działalność nie została rozpoczęta (środków nie wypłacono) lub przyznano pomoc, a podmiot po roku zakończył działalność, wówczas przyznanie pomocy w ramach rozporządzenia z dnia 24 września 2015 r. (Dz.U. 2015, poz. 1570 z późn. zm.) jest możliwe. Zdaniem SWW warunkiem przyznania pomocy w ramach podejmowania działalności gospodarczej jest stan, w którym podmiot wnioskujący o pomoc nie otrzymał dotychczas pomocy na ten cel w ramach niniejszego rozporządzenia. Wobec tego możliwe jest przyznanie pomocy podmiotowi, któremu 5 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy przyznano pomoc na podjęcie działalności gospodarczej (np. z Urzędu Pracy lub środków EFS), w przypadku gdy działalność została zakończona po roku lub w ogóle nie została rozpoczęta, a wnioskodawca spełni pozostałe warunki przyznania pomocy ww. rozporządzenia.

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 lit. b *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U. poz. 1570, z późn. zm.)* (dalej: rozporządzenie 19.2), pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana, jeżeli:

- podmiot ubiegający się o jej przyznanie **w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie tej pomocy nie wykonywał działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej**, w szczególności nie był wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,

- i nie została mu dotychczas przyznana **pomoc na operację w tym zakresie**.

Jednocześnie, zgodnie z § 1 rozporządzenia 19.2 „pomoc" oznacza pomoc w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Zgodnie z powyższym rozporządzenie 19.2 wskazuje:

- okres, w którym podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy – nie może wykonywać **działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej** (2 lata poprzedzające dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy);
- definicję pomocy w zakresie wskazanym w § 5 ust. 1 pkt 1 lit a rozporządzenia 19.2 (pomoc w zakresie podejmowania działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2.).

Mając na uwadze powyższe, potwierdzam, iż wskazane w zapytaniu sformułowanie „pomoc na operację w tym zakresie" oznacza pomoc na podejmowanie działalności gospodarczej w ramach poddziałania 19.2.

Należy jednak pamiętać, że w przypadku operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej nie został wyłączony ze stosowania § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia 19.2, wykluczający możliwość współfinansowania operacji z innych środków publicznych. Warunek ten znalazł również odzwierciedlenie w postanowieniach umowy o przyznaniu pomocy na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (§ 5 pkt 2).

Mając na uwadze wszystkie ww. warunki informuję, że w przypadku operacji realizowanych w poddziałaniu 19.2 w zakresie podejmowania działalności gospodarczej ocenie będzie podlegało, czy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy / beneficjent otrzymał wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej z innych środków publicznych, np. udzielane z Funduszu Pracy dofinansowanie na

podjęcie działalności gospodarczej, o którym mowa w *rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1041).*

Uzyskanie dofinansowania w ramach ww. instrumentu wsparcia wiąże się dla beneficjenta takiej pomocy z koniecznością prowadzenia działalności gospodarczej przez okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jej rozpoczęcia. W sytuacji, gdy czas realizacji ww. warunku będzie przypadał w okresie 2 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy na podejmowanie działalności gospodarczej w poddziałaniu 19.2, potencjalny wnioskodawca 19.2 nie spełni warunku z § 5 ust. 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia 19.2 i pomoc w tym zakresie nie zostanie mu przyznana.

Ponadto należy zaznaczyć, że pomoc udzielana na przyszłym przedsiębiorcom ma charakter pomocy de minimis, co ma miejsce w obydwu ww. instrumentach wsparcia. Tym samym w przypadku, gdy potencjalny wnioskodawca 19.2 w zakresie podejmowania działalności gospodarczej otrzyma, w okresie obejmującym bieżący rok podatkowy oraz dwa poprzedzające go lata podatkowe, pomoc na podejmowanie działalności gospodarczej z Funduszu Pracy, zobowiązany jest wykazać ją w ramach załącznika do wniosku o przyznanie pomocy na 19.2. Wraz z wnioskiem będzie musiał złożyć także zaświadczenie o uzyskanej pomocy de minimis oraz formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis (obejmujący m.in. informacje dotyczące pomocy otrzymanej w odniesieniu do tych samych kosztów, na pokrycie których ma być przeznaczona wnioskowana pomoc de minimis). Ma on również obowiązek informowania SW o pomocy de minimis otrzymanej po złożeniu wniosku.

Oznacza to, że okres referencyjny, w którym potencjalny wnioskodawca 19.2 w zakresie podejmowania działalności gospodarczej nie będzie mógł otrzymać pomocy z innych środków publicznych na podejmowanie działalności gospodarczej wynosi maksymalnie 3 lata przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy w 19.2.

Należy mieć na uwadze, że z powodu ograniczeń (wyszukiwanie oparte głównie o NIP, którego wnioskodawcy 19.2 podejmujący działalność gospodarczą mogą nie posiadać i nie podać we wniosku), jakie występują narzędziach pomocniczych wykorzystywanych przy weryfikacji ww. warunków, tj. bazach SHRiMP (System Harmonogramowania Rejestracji i Monitorowania Pomocy), SUDOP (System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej) oraz CEIDG (Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej) konieczne będzie potwierdzenie wyników weryfikacji w zakresie uzyskanej pomocy de minimis oraz rejestracji działalności w ramach oceny wniosku o płatność pierwszej transzy, w oparciu o NIP beneficjenta.

PYTANIE nr 3:

Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia podmiotowi ubiegającemu się o przyznanie pomocy nie została dotychczas przyznana pomoc na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a albo upłynęło co najmniej 2 lata od dnia przyznania temu podmiotowi pomocy na operację w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a. Czy warunek braku otrzymania dofinansowania, o którym mowa wyżej dotyczy pomocy na podejmowanie działalności przyznanej wyłącznie w ramach niniejszego rozporządzenia (Dz.U. 2015, poz. 1570 z późn. zm), czy każdego innego źródła (np. dofinansowanie z Urzędu Pracy czy też Regionalnego Programu Operacyjnego)?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

W opinii SWW wobec tak sformułowanego zapisu, odnoszącego się do określonego paragrafu rozporządzenia tj. § 2 ust. 1 pkt 2 lit. a, warunkiem przyznania pomocy w ramach rozwijania działalności gospodarczej jest stan, w którym podmiot wnioskujący o pomoc nie otrzymał pomocy na ten cel w ramach niniejszego rozporządzenia (Dz. U. 2015, poz. 1570 z późn. zm), albo upłynęły 2 lata od jej przyznania. Wobec powyższego zdaniem SWW możliwe jest wnioskowanie o pomoc na rozwijanie działalności gospodarczej przez podmiot, który otrzymał pomoc z Urzędu Pracy lub RPO przykładowo rok wcześniej.

Odpowiedź ARiMR:

Rozporządzenie 19.2 w § 1 - określa, że „pomoc" w rozumieniu przepisów rozporządzenia oznacza pomoc finansową w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju

lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Powyższe oznacza, że zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia 19.2 pomoc na operacje w zakresie rozwijania działalności gospodarczej w podziałaniu 19.2 jest przyznawana, m.in. jeżeli podmiotowi ubiegającemu się o jej przyznanie pomoc nie została dotychczas przyznana w podziałaniu 19.2 pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, albo upłynęło co najmniej 2 lata od dnia przyznania temu podmiotowi pomocy z poddziałania 19.2 na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia 19.2 pomoc na operację w zakresie rozwijania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy wykonywał łącznie przez co najmniej 365 dni działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, oraz nadal wykonuje tę działalność – wobec tego twierdzenie SW: *możliwe jest wnioskowanie o pomoc na rozwijanie działalności gospodarczej przez podmiot, który otrzymał pomoc z Urzędu Pracy lub RPO przykładowo rok wcześniej* – jest nieprecyzyjne.

Należy pamiętać, że jednym z podstawowych warunków przyznania pomocy jest zapewnienie, że koszty kwalifikowalne operacji nie będą współfinansowane z innych środków publicznych (§ 4 ust.1 pkt 1[1]). Powyższy warunek wynika z art. 59 ust. 8 rozporządzenia 1305/2013, zgodnie z którym wydatki współfinansowane przez EFRROW nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego unijnego instrumentu finansowego. Określenie „wydatki współfinansowane przez EFRROW" odnosi się do kosztów kwalifikowalnych operacji, w związku z tym można nastąpić sytuacja, w której wnioskodawca/beneficjent otrzyma dofinansowanie kosztów innych niż kwalifikowalne z ww. środków.

Przy tym, należy także mieć na uwadze wprowadzony do umowy o przyznaniu pomocy dla operacji w ramach poddziałania 19.2 z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (wersja 3z) **zakaz finansowania kosztów zatrudnienia pracownika(ów), w odniesieniu do miejsc(a) pracy, z udziałem innych środków publicznych (§ 5 ust. 1 pkt 6).**

PYTANIE nr 4:

W jakiej formie, w przypadku spółki cywilnej, należy złożyć wniosek o pomoc?

Czy wnioskodawcą będzie spółka cywilna czy jej wspólnicy?

Czy w świetle zapisów § 7 ust.1 pkt 1 rozporządzenia należy rozumieć, że okres wykonywania łącznie przez co najmniej 365 dni działalności gospodarczej dotyczy wszystkich wspólników czy daty trwania umowy zawartej między wspólnikami?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zdaniem SWW w przypadku spółki cywilnej, o pomoc powinni się ubiegać wspólnicy spółki cywilnej w związku z działalnością przez nią prowadzoną (zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej). Odnosząc się do wymogu określonego w § 7 ust.1 pkt 1 rozporządzenia (Dz.U. 2015, poz. 1570 z późn. zm.), każdy ze wspólników spółki cywilnej powinien prowadzić działalność gospodarczą przez co najmniej 365 dni w okresie 3 lat przed złożeniem wniosku, oraz powinien nadal wykonywać tę działalność. Przy czym ma znaczenie czy była to działalność w ramach działalności tej spółki cywilnej. Jeżeli bowiem okres prowadzenia działalności przez wspólników w ramach spółki cywilnej jest krótszy niż 365 dni, pomimo, iż okres prowadzenia działalności gospodarczej przez każdego ze wspólników z osobna wynosi 365 dni lub więcej, pomoc nie będzie mogła być przyznana.

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z art. 4 *ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2016 r.*

---

[1] Zakaz współfinansowania kosztów kwalifikowalnych operacji z innych środków publicznych nie ma zastosowania w przypadku jednostek sektora finansów publicznych oraz organizacji pożytku publicznego, o ile wydatki w ramach operacji nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub jakiegokolwiek innego instrumentu finansowego UE.

poz. 1829, z późn. zm.) (dalej: ustawa sdg), za przedsiębiorców uznaje się wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Dlatego w przypadku, gdy operacja będzie realizowana w ramach wykonywania działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej – podmiotem ubiegającym się o przyznanie pomocy będą wspólnicy spółki cywilnej.

Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy w części B.II. *Dane identyfikacyjne podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy*, w polu 3. *Typ podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy* w przedmiotowym przypadku – zaznacza się pole 3.4 – wspólnicy spółki cywilnej.

Jednocześnie informuję, iż w kwestii postępowania przy weryfikacji warunku, o którym mowa w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia 19.2, w sytuacji, gdyż o pomoc w poddziałaniu 19.2 występują wspólnicy spółki cywilnej na działalność prowadzona w spółce, DDD zwrócił się do służb prawnych z prośbą o wydanie opinii. Stanowisko ARiMR w tej sprawie zostanie przesłane odrębnym pismem, niezwłocznie po uzyskaniu opinii prawnej.

PYTANIE nr 5:

Czy w ramach podejmowania / rozwijania działalności gospodarczej osoba zatrudniona może zostać skierowana z Urzędu pracy – przez pewien okres pracodawca nie ponosi kosztów pracowniczych?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Należy nadmienić, iż koszty pracownicze w przypadku podejmowania / rozwijania działalności gospodarczej nie są kosztami kwalifikowalnymi, a warunek niemożliwości współfinansowania z innych środków publicznych dotyczy kosztów kwalifikowalnych.

W pytaniu nie sprecyzowano, o jaką formę zatrudnienia chodzi. W przypadku zakresu operacji dotyczącego podejmowania działalności gospodarczej jedyną dopuszczalną formą zatrudnienia (warunkującą możliwość uzyskania pomocy finansowej) jest (oprócz tzw. samozatrudnienia) zatrudnienie osoby na umowę o pracę. Wobec powyższego stażyści z Urzędu Pracy nie spełnią ww. warunku. W przypadku, gdy osoba z Urzędu Pracy jest „skierowana" do pracy u danego przedsiębiorcy i to on zawrze umowę o pracę z taką osobą – warunek zatrudnienia zostanie spełniony (stronami umowy będzie pracodawca-przedsiębiorca i osoba zostanie zatrudniona na umowę o pracę). Inną kwestią jest natomiast to, czy pracodawca musi opłacać samodzielnie składki do ZUS za danego pracownika. Zapisy rozporządzenia wskazują, że podmiot musi utworzyć co najmniej jedno miejsce pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, gdy jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, zatrudnienia osoby, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, na podstawie umowy o pracę, a także utrzymania utworzonych miejsc pracy do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Przy samozatrudnieniu wprost zapisano w rozporządzeniu, iż podmiot musi się zgłosić do ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczeń rentowych i ubezpieczenia wypadkowego i podlegać tym ubezpieczeniom do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Natomiast przy zatrudnieniu innej osoby nie wskazano literalnie tego obowiązku. Należy mieć na uwadze, iż na etapie wniosku o płatność (II transza) dokumentami potwierdzającymi utworzenie miejsca pracy są: umowa o pracę, zgłoszenie do ubezpieczeń ZUS ZUA (dla etatów powstałych w wyniku realizacji operacji), deklaracja rozliczeniowa ZUS DRA. Zapisy te sugerują, iż przedsiębiorca powinien odprowadzać składki do ZUS za swego pracownika. Nie ma jednakże wprost takich zapisów ani w instrukcji do wniosku o przyznanie pomocy ani w umowie. Stąd należy wnioskować, iż istnieje możliwość uzyskania wsparcia na utworzone miejsce pracy z innych środków np. w formie dofinansowania wynagrodzenia czy też refundacji składek ZUS z Urzędu Pracy.

Z kolei w przypadku rozwijania działalności gospodarczej, umowa warunkuje zobowiązanie Beneficjenta do ponoszenia kosztów zatrudnienia pracownika(ów) w odniesieniu do utworzonego miejsca pracy (inaczej niż w przypadku podejmowania działalności gospodarczej). Mimo to, zdaniem SWW, Beneficjent może otrzymać z Urzędu Pracy np. refundację za opłacane składki ZUS, bowiem warunek dotyczący ponoszenia kosztów zatrudnienia przez Beneficjenta byłby zachowany, a następowałby jedynie zwrot części poniesionych kosztów.

Odpowiedź ARiMR:

Odpowiedź w tym zakresie została udzielna w piśmie DDD-WL.6935.17.2016.MJ.MZ z dnia 24.11.2016 r. (odpowiedź na pytanie 4) (pismo przekazane już po otrzymaniu przez Państwa przedmiotowego zapytania).

PYTANIE nr 6:

Czy koszty opłat celnych i transportu mogą być zaliczone do kosztów kwalifikowalnych?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

W przypadku zakupu nowych maszyn, wyposażenia lub rzeczy innych, w tym materiałów czy też oprogramowania koszty opłat celnych oraz koszty transportu nie zostały wymienione w katalogu kosztów kwalifikowalnych, tym samym należy je uznać jako niekwalifikowalne.

Odpowiedź ARiMR:

Koszty opłat celnych i transportu nie mieszczą się w katalogu kosztów kwalifikowalnych wymienionych w § 17 rozporządzenia 19.2.

Jednakże w przypadku, gdy kosztem kwalifikowalnym będzie zakup np. maszyny, uwarunkowany dodatkowymi czynnikami związanymi, np. warunkami dostawy (transport do miejsca realizacji operacji) – wówczas koszt zakupu maszyny w którego skład wchodzi koszt transportu - mógłby stanowić koszt kwalifikowalny, pod warunkiem, że będzie zasadny, racjonalny i niezbędny do prawidłowej realizacji operacji oraz wybrany zgodnie z zasadami konkurencyjności stanowiącymi załącznik do umowy o przyznaniu pomocy albo w trybie ustawy zamówień publicznych (o ile dotyczą).

PYTANIE nr 7:

Czy koszty umowy zlecenie / o dzieło mogą być zaliczone do kosztów kwalifikowalnych polegających np. na przeprowadzeniu szkolenia?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zgodnie z katalogiem kosztów kwalifikowalnych określonych w § 17 ust. 1 rozporządzenia kosztem kwalifikowalnym jest zakup usług. W związku z tym, w opinii SWW, koszt umowy zlecenia / o dzieło może być uznany jako kwalifikowalny.

Odpowiedź ARiMR:

Zarówno umowa o dzieło, jak i umowa zlecenie należą do umów regulujących świadczenie usług. Umowy zostały określone w przepisach *ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 380, z późn. zm.)* (dalej: K.C) - odpowiednio umowa o dzieło art. 627 – 646 K.C, umowa zlecenie art. 734 – 751 K.C.

Dlatego zarówno zakup usługi w oparciu o umowę zlecenia jak i umowę o dzieło – może być kosztem kwalifikowalnym w rozumieniu § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2 - o ile będzie zasadny, racjonalny i niezbędny do prawidłowej realizacji operacji.

Jednakże mając na uwadze przykład podany w pytaniu, należy wyjaśnić, że usługa polegająca na przeprowadzeniu szkolenia nie zawsze będzie dziełem. Umowa o dzieło, jak i umowa zlecenie, mają na celu prowadzenie umówionych działań, ale różnią się one zakresem osiągniętego rezultatu. Umowa zlecenie jako tzw. umowa starannego działania nie wymaga, aby rezultaty faktycznie zaistniały. Umowa o dzieło natomiast jako tzw. umowa rezultatu wymaga, niezależnie od okoliczności, żeby umówiony efekt zaistniał. Rezultat, który ma zaistnieć w przypadku umowy o dzieło, musi spełniać kilka przesłanek. Po pierwsze, musi być obiektywny i z góry określony, sprawdzalny i pewny w konkretnych warunkach (Wyrok Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2012, II UK 187/11). Stąd nie można przyjąć, że osoba prowadząca szkolenia osiągnie cel w postaci nauczenia kogoś określonej umiejętności, ponieważ nie zależy to wyłącznie od niej, ale również od ucznia. Dlatego sądy przyjmują, że rolą osoby uczącej jest wyłączne staranne działanie, które ma na celu przekazanie wiedzy (Wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r. II UK 402/12).

PYTANIE nr 8:

W ramach kosztów kwalifikowalnych § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia występuje najem lub dzierżawa maszyn, wyposażenia lub nieruchomości? Ponadto w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia występuje zakup usług? Czym się różnią te pozycje? Proszę o podanie przykładowych kosztów w ramach § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Wg § 17 ust. 1 rozporządzenia możliwe jest zakwalifikowanie kosztu najmu lub dzierżawy maszyn, wyposażenia lub nieruchomości. Koszty te mogą wpisywać się zarówno w pkt 2, jak i pkt 4. Przykładowym kosztem w ramach § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia może być na przykład wynajem rzutnika, który służyć będzie przeprowadzeniu szkolenia, czy też wynajem agregatu prądotwórczego dla przeprowadzenia wydarzenia kulturalnego.

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o świadczeniu usług na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 873, z późn. zm.),* usługą jest świadczenie wykonywane przez usługodawcę na własny rachunek, zwykle za wynagrodzeniem w szczególności usługi budowlane, handlowe oraz usługi świadczone w ramach wykonywanego zawodu.

W związku z tym, usługodawcą jest każdy podmiot, który oferuje lub świadczy usługę, nawet czasowo, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Z kolei zgodnie z art. 659 § 1 K.C przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić wynajmującemu umówiony czynsz. Natomiast zgodnie z art. 693 § 1 K.C przez umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić wydzierżawiającemu umówiony czynsz.

Zatem przykładowo **koszt najmu urządzenia** do czyszczenia zabytku (które będzie obsługiwane przez najemcę) będzie kosztem kwalifikowalnym w rozumieniu w § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia 19.2, natomiast **koszt zakupu usługi** czyszczenia zabytku (urządzenie obsługiwane przez usługodawcę) będzie kosztem kwalifikowalnym w rozumieniu § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2.

PYTANIE nr 9, 10:

W przypadku sprzętu, np. maszyny do szycia, komputera – jeżeli beneficjent wnosi ją jako wkład własny – wartość szacuje się do zakupu czy ew. dzierżawy tego sprzętu na potrzeby projektu?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o przyznanie pomocy (str. 28) zadeklarowana wartość wkładu rzeczowego powinna zostać właściwie udokumentowana, żeby na etapie rozliczenia operacji możliwe było uwzględnienie ww. kosztów w zakresie kosztów kwalifikowanych. Określenie wysokości wkładu rzeczowego w postaci udostępnienia sprzętu lub surowców powinno się opierać na cenach rynkowych. W przypadku udostępnienia sprzętu komputerowego należy brać pod uwagę jego parametry oraz zużycie. Jeżeli podmiot nie jest w stanie określić wysokości wkładu rzeczowego może zwrócić się do rzeczoznawcy, lecz nie ma takiego obowiązku. § 17 ust. 2 rozporządzenia stanowi: do kosztów kwalifikowanych zalicza się także wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 - Wkłady rzeczowe w formie robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne, pod warunkiem że przewidują to zasady kwalifikowalności EFSI i programu operacyjnego oraz z zastrzeżeniem spełnienia wszystkich kryteriów (...).

Wątpliwości budzi zapis, że wnioskodawca chce wnieść jako swój wkład własny sprzęt komputerowy, maszynę do szycia. Co prawda w instrukcji wypełniania wniosku pojawia się przy wkładzie rzeczowym „sprzęt", „surowce", jednakże nie zostały one literalnie wymienione w rozporządzeniu 1303/2013. Zgodnie z zapisami przywołanego rozporządzenia 1303/2013 do wkładu rzeczowego zalicza się: roboty budowlane, towary, usługi, grunty i nieruchomości (nie zaś sprzęt, surowce). Ponadto usługi i roboty budowlane muszą być świadczone nieodpłatnie.

Czy jako wkład własny rzeczowy w postaci gruntu/nieruchomości możliwe jest wniesienie gruntu/nieruchomości, którego wnioskodawca nie jest właścicielem, ale ma do niej prawo na zasadzie użytkowania wieczystego?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego: - BRAK

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia 19.2 *do kosztów kwalifikowalnych zalicza się wartość wkładu rzeczowego, o którym mowa w art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013.*

Z art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 wynika, że *wkłady rzeczowe w formie robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne, pod warunkiem że przewidują to zasady kwalifikowalności EFSI i programu operacyjnego oraz z zastrzeżeniem spełnienia wszystkich wymienionych poniżej kryteriów:*

a) wydatki publiczne wypłacane na rzecz operacji obejmujące wkłady rzeczowe nie przekraczają łącznych wydatków kwalifikowanych, z wyłączeniem wkładów rzeczowych, na zakończenie operacji;

b) wartość przypisana wkładom rzeczowym nie przekracza kosztów ogólnie przyjętych na danym rynku;

c) wartość i dostarczenie wkładów rzeczowych mogą być poddane niezależnej ocenie i weryfikacji;

d) w przypadku udostępnienia gruntu lub nieruchomości można dokonać płatności w gotówce do celów umowy leasingu o nominalnej rocznej wartości nieprzekraczającej jednej jednostki waluty państwa członkowskiego;

e) w przypadku wkładów rzeczowych w formie nieodpłatnej pracy wartość takiej pracy jest określana z uwzględnieniem zweryfikowanego czasu poświęconego na pracę i wysokości wynagrodzenia za pracę równoważną.

Wartość gruntu lub nieruchomości, o której mowa w lit. d) akapit pierwszy niniejszego ustępu musi być poświadczana przez niezależnego, wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy i nie przekraczać limitu ustanowionego w ust. 3 lit. b), tj. 10% łącznych wydatków kwalifikowalnych dla danej operacji.

Analizując zawarte we wstępie do wyliczenia ww. przepisu formy wkładu rzeczowego, należy mieć na uwadze również angielską wersję rozporządzenia nr 1303/2013, która w temacie ww. zagadnienia wskazuje: *Contributions in kind in the form of provision of works, goods, services, land and real estate (...)). Goods*, czyli w polskim tłumaczeniu słowo – *dobra.*

W słowniku pojęć towaroznawczych pojęcie *towar* zdefiniowano w sposób następujący: towar to produkt pracy ludzkiej przeznaczony do sprzedaży. Dzięki swym właściwościom jest użyteczny, gdyż zaspokaja potrzeby materialne i niematerialne człowieka. Towar musi mieć odpowiednią postać handlową i cenę; posiada wartość i wartość użytkową. W praktyce pojęcie towar zastępuje się często innymi określeniami, jak wyrób, produkt, dobro itp., traktując je jako synonimy. Nie każdy jednak produkt, wyrób lub dobro jest towarem i dlatego pojęcie towar należy uznać za zawężone w stosunku do innych.

Rzeczą charakterystyczną jest, że zakres znaczeniowy pojęć bliskoznacznych dla towaru (dobro, produkt, wyrób czy artykuł) jest zawsze szerszy i obejmuje nie tylko produkty materialne stanowiące przedmiot transakcji wymiennych, ale także przedmioty materialne nie przeznaczone na zbyt oraz dobra niematerialne.

Przyjmując zawężoną definicję towarów – wykluczony z możliwości ujęcia w ramach wkładu rzeczowego zostałyby, np. sprzęt beneficjenta, wspomagający realizację jego operacji (z zachowaniem powyższych wyjaśnień) – który nie byłby przeznaczony na sprzedaż.

W związku z powyższym informuję, iż przywołane w zapytaniu zapisy instrukcji do wniosku o przyznanie pomocy zostały opracowane z uwzględnieniem ww. podejścia, które umożliwia uwzględnienie w ramach wkładu rzeczowego również sprzętu i maszyn, np. sprzętu komputerowego.

W kwestii sposobu postępowania przy określaniu wartości wkładu rzeczowego wnoszonego do operacji, informuję, iż należy mieć na uwadze:

- zakres wkładu rzeczowego (np. realizacja operacji na części nieruchomości),
- czas wykorzystania wkładu rzeczowego (np. wykorzystanie nieruchomości na cele operacji w okresie realizacji operacji i zachowania jej trwałości),
- wartość rynkową wkładu rzeczowego (np. wartość nieruchomości wg operatu szacunkowego),

- koszty ewentualnego najmu / dzierżawy odpowiednika wkładu rzeczowego (np. wartość najmu / dzierżawy nieruchomości).

Przykłady:

	Wartość rynkowa	Wysokość najmu / dzierżawy	Racjonalny wkład rzeczowy
Hala 1000m^2 w której będzie realizowana operacja i prowadzona działalność warsztatu samochodowego – 5 lat.	5 000 000 zł	540 000 zł	Najem / dzierżawa
Lokal 55m^2 (część nieruchomości) w którym będzie realizowana operacja i prowadzona działalność salonu kosmetycznego – 5lat.	80 000 zł	84 000 zł	Wartość rynkowa
Udostępnienie sprzętu w całości dla realizacji operacji i prowadzenia działalności (sprzęt do czyszczenia zabytków – 5 lat).	75 000 zł	48 000 zł	Najem / dzierżawa
Udostępnienie maszyny dla realizacji operacji w części (rozwijana działalność gospodarcza). Maszyna używana w ramach podstawowej działalności gospodarczej i w ramach rozwijanej działalności (zakład szwalniczy rozwijany o działalność szkoleniową dla krawców) – 5lat.	50 000 zł wyliczona część dla operacji 10 000 zł	18 000 zł	Wartość rynkowa, tj. 10 000
Wyrównanie terenu pod objęte operacją miejsce rekreacji – wykorzystanie posiadanej minikoparki (5 roboczogodzin).	cena usługi na rynku 350 zł	-	350 zł

Odnosząc się natomiast do kwestii możliwości uznania za kwalifikowalny wkład rzeczowy gruntu / nieruchomości, do których podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy posiada prawo użytkowania wieczystego wskazać należy, iż prawo takie jest prawem pośrednim pomiędzy prawem własności, a ograniczonym prawem rzeczowym. Użytkownik wieczysty ma prawa zbliżone do właściciela. Korzysta z nieruchomości gruntowej z wyłączeniem innych osób, może swobodnie rozporządzać prawem, czyli np. sprzedać je, obciążać, zapisać w testamencie. Przez cały okres obowiązywania umowy użytkowania wieczystego właścicielem nieruchomości gruntowej pozostaje Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) lub związek jednostek samorządu terytorialnego. Nabywca jest użytkownikiem wieczystym nieruchomości gruntowej, natomiast ma pełne prawo własności do budynków i innych urządzeń wzniesionych na gruncie.

Jednakże zgodnie z art. 71 ust. 1. *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2147)* za oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste pobiera się pierwszą opłatę i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości gruntowej, natomiast wysokość stawek procentowych opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego jest uzależniona od określonego w umowie celu, na jaki nieruchomość gruntowa została oddana i wynosi 0,3 – 3% ceny nieruchomości, w zależności od określonego w umowie celu, na jaki nieruchomość gruntowa została oddana.

Wobec powyższego prawo użytkowania wieczystego jest odpłatne (przez cały okres użytkowania) - beneficjent regularnie (raz w roku) ponosi za użytkowanie opłatę. Tym samym nie jest spełniony warunek z art. 69 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 - *niedokonania żadnych płatności w gotówce potwierdzonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej* – i nieruchomość, do której podmiot posiada prawo użytkowania wieczystego nie może stanowić wkładu rzeczowego w ramach poddziałania 19.2.

PYTANIE nr 11:

Czy w ramach inwestycji realizowanej przez gminę wkład własny może pochodzić z funduszu sołeckiego?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zgodnie z rozporządzeniem koszty kwalifikowalne nie mogą być współfinansowane z innych środków publicznych (wyjątek JSFP oraz OPP - w zakresie w jakim nie jest to sprzeczne z art. 59 ust. 8 rozporządzenia nr 1305/2013, czyli wydatki nie są współfinansowane z funduszy strukturalnych, funduszu spójności lub jakiegokolwiek innego unijnego instrumentu finansowego).

Zapis powyższy wskazuje, że koszty kwalifikowalne operacji realizowanej przez gminę mogą być współfinansowane z innych środków publicznych. Ponadto zwrot środków z budżetu państwa części wydatków poniesionych z funduszu sołeckiego na realizację operacji nie narusza postanowień rozporządzenia (do wysokości krajowego wkładu środków publicznych).

Niemniej jednak w przypadku wkładu rzeczowego wnoszonego w postaci nieruchomości czy gruntów – wartość szacuje się na postawie np. najmu nieruchomości/gruntu wyłącznie na potrzeby projektu - nie zaś na podstawie ceny zakupu tej nieruchomości/gruntu.

Odpowiedź ARiMR:

Odpowiedź w tym zakresie została udzielna w piśmie DDD-WL.6935.17.2016.MJ.MZ z dnia 24.11.2016 r. (odpowiedź na pytanie 1) (pismo przekazane po otrzymaniu przez Państwa przedmiotowego zapytania).

PYTANIE nr 12:

Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia minimalna całkowita wartość operacji wynosi nie mniej niż 50 tys. zł. W przypadku, gdy wnioskodawca w ramach podejmowania działalności gospodarczej złoży wniosek o premię 50 000 zł (określoną w LSR w takiej wysokości), a na skutek oceny przez LGD lub przez Samorząd Województwa kwota wsparcia obniży się poniżej progu z § 4 ust. 1 pkt 6, pomimo zgodności z zapisem § 5 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia – czy spowoduje to odrzucenie wniosku? Ponadto czy wnioskodawca może złożyć wniosek o premię poniżej 50 000 zł.

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Przywołany zapis § 5 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia stanowi: „biznesplan, o którym mowa w § 4 ust. 1, pkt 5, jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji, a w szczególności, jeżeli suma kosztów planowanych do poniesienia w ramach tej operacji, ustalona z uwzględnieniem wartości rynkowej tych kosztów, jest nie niższa niż 70% kwoty, jaką można przyznać na tę operację". Biorąc, jednakże pod uwagę dodatkowy wymóg jaki wynika z § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia, który warunkuje minimalną całkowitą wartość operacji (nie mniej niż 50 tys. zł), w przypadku ustalenia przez LGD lub w wyniku oceny przez SW, kwoty wsparcia niższej - np. 49 tys. zł - wówczas nastąpi odmowa wyboru operacji przez LGD lub odmowa przyznania pomocy przez SW. Stąd nie ma także możliwości złożenia do LGD wniosku o premię poniżej progu 50 tys. zł.

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia 19.2 - minimalna całkowita wartość operacji wynosi nie mniej niż 50 tys. złotych. Natomiast zgodnie § 16 rozporządzenia 19.2 pomoc na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana w wysokości określonej w LSR, lecz nie wyższej niż 100 tys. złotych (**od 50 tys**. zł do 100 tys. zł).

Dodatkowo należy zaznaczyć, że zgodnie z wytycznymi nr 2/1/2016 *w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER objętego programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020"* – ustalenie kwoty wsparcia w przypadku pomocy udzielanej w formie premii na poziomie LGD, odbywa się przez sprawdzenie czy prawidłowo zastosowano wskazaną w LSR wartość premii określoną np. dla danego rodzaju działalności gospodarczej, w granicach określonych przepisami § 16 rozporządzenia, tzn. **od 50 tys. zł do 100 tys. zł**. (obowiązkowo). (...) Ustalenie kwoty wsparcia należy dokonać mając na uwadze minimalną całkowitą wartość operacji, o której mowa w § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia LSR.

Wobec tego, w przypadku, gdy podmiot ubiegający się o przyznanie złoży wniosek na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej i:

- całkowita wartość operacji będzie niższa niż 50 tys. albo
- w wyniku oceny racjonalności kosztów przez LGD (ocena fakultatywna) całkowita wartość operacji spadnie poniżej 50 tys. albo
- w wyniku oceny racjonalności kosztów przez SW całkowita wartość operacji spadnie poniżej 50 tys.,

operacji nie wybiera się do finansowania (LGD), odmawia się przyznania pomocy (SW).

PYTANIE nr 13:

Wg § 17 ust. 1 rozporządzenia kosztem kwalifikowalnym może być zakup licencji np. do korzystania z programów komputerowych. Czy ma znaczenie termin ważności licencji - np. licencja ważna tylko na rok, jak również sposób rozliczenia licencji - np. co miesięczny?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Jeśli chodzi o czas obowiązywania licencji na korzystanie z programu komputerowego – jest ona najczęściej udzielana na pewien czas, którego upływ i jednoczesny brak przedłużenia licencji spowoduje jej wygaśnięcie. W sytuacji, gdy koszt zakupu licencji jest niezbędny w celu realizacji operacji i będzie służyć podejmowanej lub prowadzonej działalności gospodarczej, może być uznany jako koszt kwalifikowalny, nawet w przypadku gdy jego ważność będzie ograniczona (np. na rok). W takiej sytuacji beneficjent w celu zachowania ciągłości działalności w oparciu o określony program komputerowy powinien odnowić licencję (już z własnych środków). Zdaniem SWW dopuszczalna jest także zmiana programu komputerowego i zakup nowej licencji, jeśli będzie to uzasadnione. Odnosząc się do sposobu rozliczenia (np. płatność abonamentowa - za okresy miesięczne), nie ma tu znaczenia liczba wynikających z transakcji płatności.

Odpowiedź ARiMR:

Na wstępie należy stwierdzić, że pytanie nie jest precyzyjne, bowiem nie wynika z niego o jaki rodzaj licencji wnioskodawca pyta i jaki rodzaj operacji będzie realizowany. Nie jest wiadomo, czy wnioskodawca będzie prowadził np. sklep internetowy (licencja oprogramowania będzie niezbędna przez cały okres realizacji operacji oraz w okresie trwałości operacji, czy też licencja będzie potrzebna przez krótki okres realizacji operacji (np. do stworzenia jednorazowej grafiki komputerowej – wystarczy licencja krótkoterminowa). Zagadnienie kwalifikowalności poszczególnych kosztów operacji może być rozpatrywane wyłącznie w kontekście operacji, która ma swój cel, zakres i specyfikę, a więc zakres ponoszonych kosztów, które mogą zostać uznane za kwalifikowalne jest sprawą indywidualną, którą warunkuje szereg obiektywnych czynników.

Niezależnie od powyższego należy mieć na uwadze, że:

- koszt zakupu licencji komputerowej może być uznany jako koszt kwalifikowalny, nawet w przypadku, gdy jego ważność będzie ograniczona;
- w przypadku, kiedy licencja będzie niezbędna w trakcie realizowanej operacji oraz w okresie trwałości operacji - w celu zachowania ciągłości zadania/operacji/prowadzonej działalności w oparciu o określony program komputerowy beneficjent powinien odnawiać licencję (z własnych środków);
- przy planowaniu kosztów objętych biznesplanem w ramach operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy może uwzględnić planowane do poniesienia koszty związane z zakupem licencji – obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej transzy;
- w przypadku operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej, koszty zakupu licencji powinny dotyczyć wyłącznie operacji realizowanej w ramach rozwijanej działalności wskazanej w dokumentach aplikacyjnych, a nie służyć aktualnie wykonywanym przez przedsiębiorcę działalnościom. Ponadto w ramach rozwijanej działalności, kwalifikowane mogą być koszty

związane z zakupem licencji, obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność końcową.

- nie ma znaczenia liczba płatności dokonywanych na zakup/odnowienie licencji.

PYTANIE nr 14:

Czy wskaźnik podany w pkt 6.1.2 wniosku w zakresie podejmowania działalności gosp. pt. „Liczba osób korzystających ze wspartych usług/infrastruktury" jako zakres „Operacje przyporządkowane wyłącznie do celu szczegółowego 6B", należy wypełnić dla każdej operacji? Podobna sytuacja dotyczy wskaźnika w pkt 6.1.3. – czy jest obowiązkowy (Analogicznie w pkt 7.1.20 i 21 wniosku w zakresie rozwijania działalności gospodarczej).

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zdaniem SWW nie ma wymogu dotyczącego obligatoryjnego wypełnienia ww. wskaźników. Wskaźnik podany w pkt 6.1.2 wniosku powinien być wypełniany w sytuacji, gdy w wyniku realizacji powstanie np. ogólnodostępna infrastruktura, z której korzystać będą mogli mieszkańcy/turyści. W przypadku operacji z zakresu podejmowania działalności gospodarczej wskaźnik ten nie będzie mieć zastosowania (wnioskodawca nie wypełnia tego pola). Z kolei wskaźnik w pkt 6.1.3 dotyczy jedynie przypadku, gdy w ramach operacji wykorzystywane będą technologie informacyjno – komunikacyjne.

Odpowiedź ARiMR:

Określając wskaźniki realizacji celu operacji w poddziałaniu 19.2 wnioskodawca musi mieć na uwadze uwarunkowania wynikające z samej operacji (m.in.: cel, rodzaj, zakres) oraz cele i wskaźniki określone w LSR, a także wymienione we wnioskach o przyznanie pomocy wskaźniki wymagane dla celów monitoringowych PROW na lata 2014 – 2020.

Przyjęte dla operacji wskaźniki są z jednej strony wymagane jako mierniki osiągnięcia celu operacji, celu LSR, a także realizacji Programu, z drugiej zaś strony muszą zostać określone w sposób i na poziomie, który będzie adekwatny dla operacji i możliwy do osiągnięcia.

Przy określaniu celów i wskaźników szczególnym wsparciem merytorycznym dla wnioskodawcy powinna być LGD, która odpowiada za monitorowanie realizacji LSR i (poprzez swoje organy) wybór operacji realizujących cele i wskaźniki LSR.

Odnosząc się do wskaźników określonych dla celów monitoringowych PROW na lata 2014 – 2020, informuję, iż konieczne jest przypisanie każdej operacji przynajmniej jednemu, adekwatnemu dla niej, wskaźnikowi spośród wskaźników obowiązkowych wymienionych pkt. B.III.7.1 wniosku o przyznanie pomocy na operacje z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, a także w pkt. B.III.6.1 wniosku o przyznanie pomocy na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej.

Jednocześnie należy mieć na uwadze powiązane ze wskaźnikami kryteria dostępu do pomocy, gdzie np. w przypadku podejmowania działalności gospodarczej oraz rozwijania działalności gospodarczej (jeśli wnioskowane lub otrzymane wsparcie przekracza 25 tys. zł) obligatoryjnym będzie utworzenie miejsc pracy, a tym samym wykazanie we wniosku wartości dla wskaźnika *liczba utworzonych miejsc pracy.*

Przedstawione powyżej wyjaśnienia stanowią odpowiedź na skierowane 18 stycznia br. w tej sprawie do DDD zapytania w formie maili z SW Śląskiego i SW Lubuskiego.

PYTANIE nr 15:

Czy zawarcie umowy o pracę z osobą współpracującą spełni warunek dotyczący utworzenia miejsca pracy, jeśli współpraca rozpoczęła się przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy, a składki ZUS są i były odprowadzone przed złożeniem wniosku?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zgodnie z interpretacją ARiMR z dnia 29.09.2016 r. znak DDD.6935.10.2016.WL.AK jeżeli prowadzący działalność gospodarczą zawrze z osobą współpracującą umowę o pracę, wówczas nastąpi spełnienie warunków przyznania pomocy w zakresie utworzenia miejsca pracy. Zdaniem SWW pomimo, iż współpraca miała miejsce przed złożeniem wniosku (w tym opłacane były składki ZUS), to nie wystąpił główny warunek, czyli zawarcie umowy o pracę. Tym samym, wystąpienie współpracy przed złożeniem

wniosku o przyznanie pomocy, nie będzie mieć wpływu na moment bazowy (liczą się pełne etaty), a zawarcie z taką osobą umowy o pracę spełni warunek przyznania pomocy.

Odpowiedź ARiMR:

W przypadku operacji polegającej na rozwijaniu działalności gospodarczej – zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2 – pomoc jest przyznawana, jeżeli operacja zakłada m.in. *utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i jest to uzasadnione zakresem realizacji operacji, a osoba, dla której zostanie utworzone to miejsce pracy, zostanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę* (z zastrzeżeniem §7 ust 2).

Zgodnie z powyższym przez utworzenie miejsca pracy rozumie się zatrudnienie osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wyniku realizacji operacji, co w opisanym w zapytaniu przypadku nie będzie miało miejsca (nie zostanie utworzone miejsce pracy, gdyż faktycznie istniało przed realizacją operacji, z tym, że bez umowy o pracę).

PYTANIE nr 16:

Proszę o wyjaśnienie zapisu § 2 ust. 2 rozporządzenia (Dz. U. 2015, poz. 1570 z późn. zm.) wskazującego, iż pomoc na operacje w zakresie określonym w § 2 ust. 1 ma charakter pomocy de minimis, z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis. Proszę wyjaśnić, czy limit pomocy de minimis należy weryfikować w odniesieniu do danej operacji, czy podmiotu wnioskującego. Np. w ramach zakresu operacji dotyczącego zachowania dziedzictwa lokalnego pomoc finansową może uzyskać podmiot, którego dotyczą zapisy rozporządzenia Komisji (UE)nr 1407/2013 dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis. Czy pomimo tego, iż operacja nie będzie dochodowa, należy również wystawić zaświadczenie o uzyskanej pomocy de minimis, skoro dany podmiot (przedsiębiorca) nie uzyska żadnej korzyści ze zrealizowanej operacji.

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

W opinii SWW zapis § 2 ust. 2 przywołanego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że jeśli dana operacja objęta jednym z zakresów wsparcia określonym w niniejszym rozporządzeniu, będzie wpisywać się w zakres rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (wnioskodawcą jest przedsiębiorca działający w każdym sektorze z wyjątkiem wskazanym w art. 1 ust. 1), wówczas koniecznym będzie wystawienie zaświadczenia o uzyskanej pomocy de minimis. Powyższe wynika z faktu, iż rozporządzenie nr 1407/2013 określa limity pomocy de minimis na przedsiębiorstwo (podmiot).

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia 19.2 - pomoc na operacje w ramach poddziałania 19.2 ma charakter pomocy de minimis, z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1) – zwane dalej rozporządzeniem nr 1407/2013.

W związku z powyższym, w ramach poddziałania 19.2 stosowane są zasady przyznawania takiej pomocy, w szczególności wynikające z rozporządzenia nr 1407/2013. Zgodnie z jego art. 1, rozporządzenie stosuje się do pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom we wszystkich sektorach, z wyjątkiem:

a) pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w sektorze rybołówstwa i akwakultury, objętym rozporządzeniem Rady (WE) nr 104/2000;

b) pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom zajmującym się produkcją podstawową produktów rolnych;

c) pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w sektorze przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych w następujących przypadkach:

(i) kiedy wysokość pomocy ustalana jest na podstawie ceny lub ilości takich produktów nabytych od producentów podstawowych lub wprowadzonych na rynek przez przedsiębiorstwa objęte pomocą;

(ii) kiedy przyznanie pomocy zależy od faktu przekazania jej w części lub w całości producentom podstawowym;

d) pomocy przyznawanej na działalność związaną z wywozem do państw trzecich lub państw członkowskich, tzn. pomocy bezpośrednio związanej z ilością wywożonych produktów, tworzeniem i prowadzeniem sieci dystrybucyjnej lub innymi wydatkami bieżącymi związanymi z prowadzeniem działalności wywozowej;

e) pomocy uwarunkowanej pierwszeństwem korzystania z towarów krajowych w stosunku do towarów sprowadzanych z zagranicy.

Kwestie łączenia pomocy de minimis reguluje art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 1407/2013 wskazując, że *pomoc de minimis przyznaną zgodnie z niniejszym rozporządzeniem można łączyć z pomocą de minimis przyznaną zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 360/2012 do pułapu określonego w tym rozporządzeniu. Można ją łączyć z pomocą de minimis przyznaną zgodnie z innymi rozporządzeniami o pomocy de minimis do odpowiedniego pułapu określonego w art. 3 ust. 2 niniejszego rozporządzenia.*

Art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1407/2013 wskazuje, że *całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu nie może przekroczyć 200 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych. Całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu prowadzącemu działalność zarobkową w zakresie drogowego transportu towarów nie może przekroczyć 100 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych. Pomoc de minimis nie może zostać wykorzystana na nabycie pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów.*

Wobec tego:

1) całkowita kwota pomocy de minimis sprawdzana jest w odniesieniu do jednego przedsiębiorstwa, rozumianego zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 1407/2013 (nie operacji);
2) zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia - pomoc na operacje w ramach poddziałania 19.2 ma charakter pomocy de minimis (wystawiane jest zaświadczenie o jej uzyskaniu), z wyjątkiem pomocy, do której nie ma zastosowania rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 (wyłączenia podane powyżej).

PYTANIE nr 17:

We wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2014–2020 - sekcja B.IV. Plan finansowy operacji, Pole 3.4.1 Limit pomocy na operację / Beneficjenta w ramach PROW na lata 2014 – 2020, należy wybrać z listy rozwijalnej kwotę obowiązującego limitu, tj. 300 000,00 zł albo 500 000,00 zł. W jaki sposób wypełnić pole w przypadku wnioskodawcy - JSFP i LGD?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

W przypadku wnioskodawcy, którym będzie JSFP sugeruje się, aby w polu 3.4.1, przekreślić „wybierz z listy" i odręcznie wpisać „nie dotyczy", a w przypadku gdy wnioskodawcą będzie LGD należy wpisać przekreślić „wybierz z listy" i odręcznie wpisać „50 tys. zł".

Odpowiedź ARiMR:

Formularz wniosku o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 19.2 z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej wraz z instrukcją jego wypełniania został zmieniony w zakresie wskazanym w pytaniu i udostępniony na stronie internetowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

PYTANIE nr 18:

Jaka jest ścieżka postępowania odnośnie właściwego rozliczenia podatku VAT w ramach poddziałania 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, w przypadku, gdy na dzień podpisywania umowy o przyznaniu pomocy beneficjent do kosztów kwalifikowalnych włączy podatek VAT, niemniej w trakcie realizacji operacji z poddziałania

19.2 sytuacja beneficjenta ulegnie zmianie i na mocy ustawodawstwa krajowego będzie mógł on odliczyć podatek VAT?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zgodnie z § 17 ust.1 pkt. 9 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1570 z późn. zm.) do kosztów kwalifikowalnych beneficjent może zaliczy podatek od towarów i usług (VAT). Jednak w przypadku zmiany statusu beneficjenta, w trakcie realizacji operacji z poddziałania 19.2, z podatnika niepodlegającego podatkowi VAT na podatnika zarejestrowanego jako czynnego podatnika podatku od towarów i usług, niezależnie od tego czy beneficjent uzyska pomoc w postaci refundacji przedstawionych kosztów kwalifikowalnych, czy też pomoc będzie miała postać ryczałtu, to w opinii SWW, beneficjent zobowiązany będzie do zwrotu części dofinansowania odpowiadającemu kwocie podatku VAT, którą mógłby on uzyskać realizując operację. Zgodnie z zapisami Umów o przyznaniu pomocy dla poddziałania 19.2, beneficjenci zobowiązani są do niezwłocznego informowania Zarządu Województwa o planowanych albo zaistniałych zdarzeniach związanych ze zmianą sytuacji faktycznej lub prawnej, mogących mieć wpływ na realizację operacji zgodnie z postanowieniami umowy, wypłatę pomocy lub spełnienie wymagań określonych w Programie i aktach prawnych wymienionych w § 1. Zmiana statusu beneficjenta w odniesieniu do rozliczania podatku VAT niewątpliwie do takich sytuacji należy, stąd beneficjent powinien zgłosić ją do SW, po czym SW powinien wezwać go do zwrotu części nienależnie przyznanej pomocy, co zapobiegnie sytuacji podwójnego finansowania operacji ze środków publicznych.

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 17 ust.1 pkt 9 rozporządzenia kosztem kwalifikowalnym w ramach poddziałania 19.2 może być podatek od towarów i usług (VAT), z wyjątkiem podatku którego nie można odzyskać na mocy prawodawstwa krajowego VAT (zgodnie z art. 69 ust 3 lit c rozporządzenia 1303/2013).

operacje z wyłączeniem podejmowania działalności gospodarczej oraz projektów grantowych

Podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy, który zaliczy VAT do kosztów kwalifikowalnych, zobowiązany jest dołączyć do wniosku o przyznanie pomocy „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT", w którym oświadcza, iż w chwili składania wniosku o przyznanie pomocy nie może odzyskać związanego z kosztami kwalifikowalnymi podatku VAT, którego wysokość została określona w we wniosku o przyznanie pomocy (fakt ten decyduje o kwalifikowalności VAT) oraz zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej ze środków EFRROW części VAT, jeżeli zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie tego podatku.

W tej sytuacji konieczne jest złożenie wraz z wnioskiem o płatność indywidualnej interpretacji w zakresie przepisów prawa podatkowego, wydanej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 poz. 613, z późn. zm.), która potwierdzi brak możliwości odzyskania podatku VAT.

Ponadto możliwe jest również sprawdzenie statusu podatnika podatku VAT w ramach bazy udostępnionej przez Ministerstwo Finansów pod adresem https://ppuslugi.mf.gov.pl.

podejmowanie działalności gospodarczej

W przypadku podejmujących działalność gospodarczą, podmioty ubiegające się o przyznanie pomocy oświadczają, czy będą podatnikami VAT, czy też nie - w biznesplanie (tabela 4.1.3). Jeśli podmiot zadeklaruje, że będzie podatnikiem VAT nie może wykazać kosztów wraz z podatkiem w ramach wydatków stanowiących podstawę do wyliczenia kwoty pomocy (tabela 7.1 biznesplanu).

Deklaracja beneficjenta w tym zakresie będzie sprawdzana na etapie oceny wniosku o płatność w oparciu o ww. bazę danych.

projekty grantowe

W przypadku projektów granowych wniosek o powierzenie grantu zgodnie z *Wytycznymi nr 2/1/2015 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie*

dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020) powinien zawierać, m.in.: oświadczenie o kwalifikowalności podatku od towarów i usług (VAT). Umowa o powierzenie grantu powinna zawierać zobowiązania wynikające z umowy o przyznanie pomocy w tym zakresie.

Należy pamiętać, że w każdym z ww. zakresów – kwestia prawidłowości kwalifikowania podatku VAT, będzie sprawdzana przez SW, ARiMR a także przez inne organy kontrolne krajowe i unijne w ramach przeprowadzanych kontroli na miejscu u beneficjentów/grantobiorców.

Reasumując:

- w przypadku zrefundowania kosztów VAT ze środków EFRROW, a następnie odzyskania tego podatku ze środków budżetu państwa zgodnie z polskimi przepisami o VAT dochodzi do niedozwolonego podwójnego finansowania i beneficjent/grantobiorca w takim przypadku jest zobowiązany do zwrotu nienależnie wypłaconych środków finansowych;
- w przypadku zmiany statusu beneficjenta/grantobiorcy, w trakcie realizacji operacji (z podatnika niepodlegającego podatkowi VAT na podatnika zarejestrowanego jako czynnego podatnika podatku od towarów i usług) i poinformowania LGD/UM o planowanych albo zaistniałych zdarzeniach związanych ze zmianą sytuacji prawnej, mogącą mieć wpływ wypłatę pomocy – (przed odzyskaniem VAT) – LGD/UM powinien wezwać grantobiorcę/beneficjenta do zmiany umowy o powierzenie grantu/umowy o przyznaniu pomocy.

PYTANIE nr 19:

Czy w kontekście zakładania i rozwoju działalności gospodarczej w ramach osi Leader PROW 2014-2020 jako podmiot gospodarczy jest traktowany także „niepubliczny punkt przedszkolny"? Punkt taki jest wpisany do ewidencji prowadzonej przez gminę (placówek oświaty) - podmiot go prowadzący nie posiada natomiast wpisu do EDG lub KRS. Zarejestrowany w ten sposób podmiot podlega natomiast ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu na zasadach właściwych dla osób prowadzących pozarolniczą działalność.

Czy osoba fizyczna prowadząca działalność oświatową oraz działalność usługową wpisaną do CEIDG, może ubiegać się o rozwój działalności oświatowej w ramach PROW?

Czy stowarzyszenie / fundacje prowadzące działalność gospodarczą, będące podmiotem prowadzącym działalność oświatową, może ubiegać się o rozwój działalności oświatowej w ramach PROW?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

W rozporządzeniu dot. „wdrażania LSR" w ramach PROW na lata 2014- 2020 warunki przyznania pomocy na operacje z zakresu - zarówno - podejmowania jak i rozwoju działalności gospodarczej odnoszą się do działalności, do których mają zastosowanie przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz dodatkowo - w zakresie rozwoju działalności - podmiotu prowadzącego mikro albo małe przedsiębiorstwo w rozumieniu przepisów rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. Wskazać również należy, że § 8 rozporządzenia dot. wdrażania LSR nie wyklucza możliwości wsparcia „działalności oświatowej". Nadto, art. 3 ustawy o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej nie wyklucza stosowania tej ustawy do działalności oświatowej, a działalność ta spełnia przesłanki do uznania jej za działalność gospodarczą w rozumieniu art.2 tej ustawy. Nadto, zapisy pkt.13 na str. 2 oraz na str. 39-40 instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy z zakresu rozwoju działalności gospodarczej odnoszą się do zaświadczenia o wpisie do ewidencji prowadzonej przez jst (...), w przypadku, gdy operacja polega na rozwijaniu działalności podlegającej przepisom o systemie oświaty. Wątpliwości samorządu województwa wynikają z zapisów art. 83a ustawy o systemie oświaty, zgodnie z którym prowadzenie szkoły, placówki, zespołu szkół, przedszkola nie jest działalnością gospodarczą.

Tym niemniej - w ocenie samorządu województwa - w ramach PROW, co do zasady, możliwe jest dofinansowanie projektów z zakresu i przez podmioty określone w pytaniach 1a-1c z zastrzeżeniem konieczności spełniania pozostałych warunków przyznania pomocy. Zwracam się z prośbą o potwierdzenie (lub zanegowanie) stanowiska samorządu województwa pomorskiego.

Odpowiedź ARiMR:

Jednym z warunków przyznania pomocy w ramach poddziałania 19.2 w przypadku rozwijania działalności gospodarczej jest warunek, zgodnie z którym podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie pomocy musi łącznie przez co najmniej 365 dni i obecnie wykonywać działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy sdg. W przypadku podejmowania działalności gospodarczej, warunkiem jest podjęcie przez ten podmiot we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje przepisy ustawy sdg i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Ponadto, w myśl ww. przepisów prowadzenie działalności gospodarczej przez podmiot ubiegający się o wsparcie w ramach 19.2 powinno być wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Zgodnie zaś z art. 83 a *ustawy o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1943, z późn. zm.)* (dalej: ustawa so), prowadzenie szkoły lub placówki, zespołu szkół oraz innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 14a ust 7 ustawy so - nie jest działalnością gospodarczą. Natomiast działalność oświatowa nieobejmująca prowadzenia szkoły, placówki, zespołu szkół, lub innej formy wychowania przedszkolnego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 14a ust. 7 ustawy so - może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach ustawy o sdg.

Należy dodać, że zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy o so, ilekroć w przepisach ustawy jest mowa o „szkole", należy przez to rozumieć także przedszkole. Tym samym, przepis art. 83a ust 1 ustawy so obejmuje swoim zakresem również prowadzenie niepublicznych przedszkoli.

Zgodnie z komentarzem autorstwa Mateusza Pilcha do art. 83a ustawy so, wg stanu prawnego z 01.09.2015 r., *(...) Uznanie określonego rodzaju działalności za niestanowiącą działalności gospodarczej ma bardzo istotne znaczenie, głównie ze względu na nałożone na przedsiębiorców (tj. na podmioty trudniące się działalnością gospodarczą) zasady rejestrowania lub ewidencjonowania działalności (art. 14 u.s.d.g.), dokonywania operacji pieniężnych za pośrednictwem rachunku bankowego (art. 22 u.s.d.g.), rachunkowości oraz opodatkowania działalności gospodarczej.*

Skoro zatem działalność prowadzona w formie szkoły, placówki, zespołu szkół lub placówek niepublicznych oraz innej formy wychowania przedszkolnego nie jest działalnością gospodarczą (nawet jeżeli faktycznie spełnia przesłanki uznania jej za taką działalność w świetle art. 2 u.s.d.g.), to tym samym zasad określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie stosuje się do szkół i placówek niepublicznych. Osoby fizyczne prowadzące szkoły lub placówki publiczne nie podlegają wpisowi do ewidencji działalności gospodarczej. Korzystają również z ułatwień w zakresie prowadzenia rachunkowości wynikających z zaliczenia ich przez ustawę o rachunkowości do tzw. jednostek mikro (art. 3 ust. 1a pkt 3 u.rach.). Znajdują do nich zastosowanie także uprzywilejowane zasady dotyczące niektórych niepodatkowych obciążeń fiskalnych, np. wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. (...)

Artykuł 83a wyklucza podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w formie szkoły lub placówki oświatowej. Jest to wprawdzie ograniczenie swobody prowadzenia działalności gospodarczej, jednakże dopuszczalne w świetle art. 20 i 22 Konstytucji RP, gdyż znajduje oparcie w ustawie, a ponadto usprawiedliwione, bowiem następuje ze względu na ważny interes publiczny. Wpis tego rodzaju działalności gospodarczej do ewidencji prowadzonej przez gminę stanowi istotne naruszenie prawa i podlega wykreśleniu.

Mając na uwadze powyższe, wsparciem w ramach poddziałania 19.2, kierowanym na podejmowanie / rozwijanie działalności gospodarczej nie będzie objęta działalność polegająca na prowadzeniu przedszkoli (innych form wychowania przedszkolnego), szkół, placówek lub zespołów, gdyż nie jest ona działalnością gospodarczą, która podlega przepisom ustawy sdg.

Wskazany w zapytaniu podmiot, który prowadzi działalność oświatową oraz działalność usługową wpisaną do CEIDG, może ubiegać się w ramach poddziałania 19.2 o wsparcie na rozwój działalności gospodarczej (w tym przypadku usługowej), która podlega wpisowi do CEIDG.

Jednocześnie należy podkreślić, że inna działalność oświatowa nieobejmująca prowadzenia wspomnianych form, m.in. wychowania przedszkolnego (np. specjalistyczne zajęcia językowe czy artystyczne), a także sprawowanie jedynie opieki na dziećmi może być podejmowana na zasadach ogólnych, określonych w przepisach ustawy o sdg.

Dodatkowo należy wskazać, że zapisy instrukcji, na które się Państwo powołujecie nie stoją w sprzeczności z powyższymi wyjaśnieniami. Rozwijanie działalności gospodarczej podlegającej przepisom o systemie oświaty – nie jest wyłączone spod wsparcia w ramach poddziałania.

PYTANIE nr 20:

W jakim okresie musi być sporządzony operat szacunkowy potwierdzający wartość wkładu rzeczowego wniesionego w formie gruntu lub nieruchomości?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

O możliwości zaliczenia do kosztów kwalifikowalnych wkładu rzeczowego w postaci (m.in.) gruntów lub nieruchomości przesądza zapis § 17 ust.2 rozporządzenia dot. „wdrażania LSR" w związku z zapisami art. 69 ust. l Rozporządzenia UE 1303/2013. Zgodnie z zapisami cyt. art. 69 ust. l, „wartość gruntu lub nieruchomości (...) musi być poświadczona przez niezależnego, wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy (...). Kwestie związane z wyceną nieruchomości zostały uregulowane w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1774 z późn. zm.). Stosownie do treści art. 156 ust. 3 tej ustawy „operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, chyba że wcześniej wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników, które wpływają na treść operatu ". Operat szacunkowy może natomiast być wykorzystywany po upływie okresu 12 miesięcy, po potwierdzeniu jego aktualności przez rzeczoznawcę majątkowego, na co wskazują zapisy art. 156 ust.4 cyt. ustawy. Zwracam się z zapytaniem, czy przytoczone zapisy dot. „ważności operatu szacunkowego" mają zastosowanie dla projektów w ramach PROW, tzn. operat szacunkowy musi być sporządzony nie wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku lub opatrzony klauzulą, o której mowa w cyt. ustawie ?

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z art. 69 rozporządzenia nr 1303/2013 wartość wkładu rzeczowego w postaci udostępnienia gruntu lub nieruchomości musi być poświadczana przez niezależnego, wykwalifikowanego eksperta lub należycie upoważniony organ urzędowy.

Przykłady dokumentów oraz podmiotów, które mogą dokonać poświadczenia w ww. zakresie zostały podane w *Instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" z wyłączeniem projektów grantowych oraz operacji w zakresie podejmowania działalności gospodarczej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.*

Jednym z nich jest określenie wartości nieruchomości przez rzeczoznawcę majątkowego.

Zgodnie z tym, co zostało wskazane w zapytaniu, zagadnienia dotyczące wyceny nieruchomości zostały uregulowane w *ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, z późn. zm.)* – zwanej dalej u.g.n.. Przepis art. 149 u.g.n. określa zakres stosowania przepisów dotyczących ustalenia wartości nieruchomości. Stanowi on, że przepisy rozdziału I, działu IV u.g.n. stosuje się do wszystkich nieruchomości, bez względu na ich rodzaj, położenie i przeznaczenie, a także bez względu na podmiot własności i cel wyceny, z wyłączeniem określania wartości nieruchomości w związku z realizacją ustawy o scalaniu i wymianie gruntów.

Zgodnie zaś z art. 156 ust. 3 u.g.n. operat szacunkowy – przez który rozumie się sporządzoną przez rzeczoznawcę majątkowego na piśmie opinię o wartości nieruchomości (art. 156 ust. 1 u.g.n.) – może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, chyba że wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników, o których mowa w art. 154 u.g.n. Po upływie okresu, o którym mowa wyżej, operat szacunkowy – w myśl art. 156 ust 4 u.g.n. – może być wykorzystany po potwierdzeniu jego aktualności przez rzeczoznawcę majątkowego. Potwierdzenie aktualności operatu następuje przez umieszczenie stosownej klauzuli przez rzeczoznawcę, który go sporządził. Potwierdzenie ważności operatu szacunkowego (z zachowaniem wymogów formalnych) powoduje, że jest on ważny kolejne 12 miesięcy od daty aktualizacji.

Z § 58 ust. 2 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz. U. nr 207 poz. 2109, z późn. zm.)* wynika, że może mieć miejsce „dalsze potwierdzanie aktualności operatu". Pomimo, że w ustawie u.g.n nie jest to

zawarte, to jednak z § 58 ust. 2 ww. rozporządzenia wynika, że ważność jednego operatu może być przedłużana więcej niż jeden raz, po upływie kolejnych 12 miesięcy, zawsze w taki sam sposób.

PYTANIE nr 21

Czy projekty z zakresu innego niż „drogi lokalne" (np. dotyczące rozwijania działalności gospodarczej/ budowy hali, infrastruktury rekreacyjnej itp.) mogą być realizowane w trybie „zaprojektuj i wybuduj", tzn. na podstawie programu funkcjonalno – użytkowego ?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

Zgodnie z zapisami Instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy na operacje w ramach poddziałania 19.2, możliwość zastosowania metody „ zaprojektuj- wybuduj", dla której właściwym jest sporządzenie programu funkcjonalno-użytkowego, istnieje w przypadku realizacji operacji w zakresie inwestycji drogowych. Natomiast w przypadku innych inwestycji obowiązkowym załącznikiem do wniosku o przyznanie pomocy jest decyzja o pozwoleniu na budowę, a w sytuacji gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie dysponuje ostatecznym pozwoleniem na budowę, dopuszcza się dostarczenie ostatecznej decyzji najpóźniej na etapie składania I wniosku o płatność (co oznacza, że na etapie składania wniosku o przyznanie pomocy/ uzupełnień konieczne jest dostarczenie co najmniej nieprawomocnego pozwolenia na budowę).

W stanowisku, przekazanym pismem Nr DDD-WL.6935.29.2016.WL.DB z dnia 7 listopada 2016 r., ARiMR wskazała na błąd w instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy i na brak możliwości realizacji jakichkolwiek projektów w trybie „zaprojektuj i wybuduj". Tym niemniej wiele konkursów zostało już ogłoszonych i - w ocenie samorządu województwa pomorskiego - nie będzie podstaw do odrzucenia wniosku „drogowego", który miałby być realizowany w trybie „zaprojektuj i wybuduj". Mając na uwadze powyższe, proszę o potwierdzenie, że do czasu zmian zapisów w instrukcji i konkursów ogłaszanych po usankcjonowaniu tych zmian, tryb zaprojektuj i wybuduj dopuszczalny jest wyłącznie dla projektów z zakresu tzw. „dróg lokalnych", nie jest natomiast dopuszczalny dla pozostałych rodzajów projektów.

Odpowiedź ARiMR:

Instrukcja w tym zakresie została poprawiona i w dniu 23 listopada 2016 r. opublikowana na stronie internetowej ARiMR – o czym DDD mailowo powiadomił wszystkie SW. W poddziałaniu 19.2 nie ma możliwości zastosowania metody „zaprojektuj-wybuduj".

PYTANIE nr 22:

Czy beneficjent realizujący projekt dotyczący rozwoju działalności gospodarczej, w wyniku którego zatrudni nowego pracownika, którego wynagrodzenie finansowane/ współfinansowane jest ze środków PUP/ PFRON spełni warunek o którym mowa § 7 ust. 1 pkt. 2 lit. a rozporządzenia dot. wdrażania LSR ?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

Kwestia „subsydiowanego zatrudnienia" była przedmiotem wcześniejszych zapytań kierowanych do Agencji płatniczej, która wskazała na konieczność ustaleń z Instytucją Zarządzającą PROW na lata 2014-2020.

Odpowiedź ARiMR:

Odpowiedź w tym zakresie została udzielona i przekazana do Państwa przy piśmie z dnia 24.11.2016 r. znak: DDD-WL.6935.17.2016.MJ.MZ (odp. na pytanie 4).

PYTANIE nr 23:

Czy w ramach „podnoszenia kompetencji" (§ 2 ust. 1 lit. c) można sfinansować studia podyplomowe, studia uzupełniające, usługi noclegowe związane z udziałem w szkoleniach, studiach, koszty dojazdu na szkolenia, studia?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

Należy zwrócić uwagę na maksymalny czas realizacji operacji tj. 2 lata od dnia zawarcia umowy, co wynika z § 4 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia dot. wdrażania LSR. W okresie tym wydatki muszą nie tylko zostać poniesione, ale kurs / studia zakończone. Wskazać również należy, że koszty kwalifikowalne podlegają refundacji, jeśli zostały poniesione od dnia, w którym została zawarta umowa, co wynika

z zapisów § 29 ust. 3 Rozporządzenia dot. wdrażania LSR. Należy również pamiętać, że zakres związany z podnoszeniem kompetencji musi być związany z częścią „inwestycyjną" i jest przedmiotem jednego wniosku o przyznanie pomocy. Wątpliwości samorządu województwa budzi kwalifikowalność kosztów związana z usługami noclegowymi (choć zgodnie z zapisami § 17 ust. 1 pkt.2 rozporządzenia dot. wdrażania LSR zakup usług stanowi koszt kwalifikowalny) oraz kosztami dojazdu. Zwracam się zatem z zapytaniem czy koszty usług noclegowych oraz dojazdów na kursy/ studia stanowią koszt kwalifikowalny, przy założeniu że spełnione są pozostałe warunki kwalifikowalności tej części operacji.

Odpowiedź ARiMR:

Jeżeli operacja zakłada poniesienie zarówno kosztów inwestycyjnych w ramach, np. rozwijania działalności gospodarczej, jak również kosztów szkoleń (kurów/studiów) służących nabyciu określonych kompetencji przez osoby realizujące operację, bez których poniesienia podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy nie mógłby zrealizować operacji - wówczas taka operacja mogłaby zostać objęta wsparciem w ramach poddziałania 19.2, pod warunkiem spełnienia pozostałych wymogów rozporządzenia 19.2. Zakres zadania związany z podnoszeniem kwalifikacji musi być ściśle powiązany z realizacją pozostałych zadań w ramach realizowanej operacji.

Zgodnie § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2 kosztem planowanym do poniesienia / kosztem kwalifikowalnym jest zakup usług. Wobec tego, w opinii DDD ARiMR – możliwe jest, aby koszt usługi noclegowej albo koszt usługi dojazdu powiązany z zakresem podnoszenia kompetencji – był kwalifikowalny.

Przy tym należy pamiętać, że:

- przy planowaniu kosztów objętych biznesplanem w ramach operacji związanej z podejmowaniem działalności gospodarczej, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy może uwzględnić planowane do poniesienia koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację – obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność drugiej transzy;
- w przypadku operacji związanej z rozwijaniem działalności gospodarczej, koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację powinny dotyczyć wyłącznie działalności realizowanej w ramach rozwijanej działalności wskazanej w dokumentach aplikacyjnych. Ponadto w ramach rozwijanej działalności, kwalifikowane mogą być koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację, obejmujące okres jej obowiązywania od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy do dnia złożenia wniosku o płatność końcową;
- koszty związane z podnoszeniem kompetencji osób realizujących operację (kurs / szkolenie) w okresie realizacji operacji muszą nie tylko zostać poniesione, ale kurs / szkolenie studia zakończone.

PYTANIE nr 24:

Czy kosztem kwalifikowalnym w ramach podejmowania / rozwoju działalności gospodarczej z zakresu (np.) usług drukarskich jest kilkuletnia dzierżawa maszyny niezbędnej do świadczenia takich usług oraz dzierżawa nieruchomości?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

Zgodnie z zapisami § 17 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia dot. wdrażania LSR do kosztów kwalifikowanych (zarówno w przypadku podejmowania jak i rozwoju działalności gospodarczej) zalicza sic koszty najmu lub dzierżawy maszyn, wyposażenia lub nieruchomości". Z drugiej strony cyt. przepis dotyczący kwalifikowalności kosztów nie obejmuje kosztów bieżących, które - zgodnie z zapisami art. 61 ust. 1 Rozporządzenia UE 1305/ 2013 - obejmują (m.in.) koszty operacyjne. Zgodnie z ustawą o rachunkowości koszty działalności operacyjnej należą m.in. usługi obce (najem, remonty itd.), co jednak nie stanowi punkty odniesienia mając na uwadze cyt. zapisy § 17 ust. 1 pkt. 4 Rozporządzenia dot. wdrażania LSR. W ocenie samorządu województwa pomorskiego - w opisanej sytuacji - koszty dzierżawy nieruchomości stanowią koszt operacyjny i nie mogą stanowić kosztu kwalifikowalności. Wątpliwości budzi natomiast kwestia dzierżawy maszyny, stanowiącej podstawę podejmowanej / rozwijanej działalności. Mając na uwadze powyższe, zwracam się z zapytaniem o kwalifikowalność tego rodzaju wydatków, przy założeniu wykazania ekonomicznego uzasadnienia biznes planu.

Odpowiedź ARiMR:

Odpowiedź w tym zakresie udzielona została przez ARiMR w piśmie z dnia 22.12.2016 r. znak: DDD-WL.6935.65.2016.MJ.

PYTANIE nr 25:

Czy osoba fizyczna, która otrzyma dotację na założenie lub rozwój działalności gospodarczej, może – w okresie trwałości - kontynuować tą działalność w spółkę cywilną?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

Przepisy prawa nie przewidują przekształcenia przedsiębiorstwa osoby fizycznej w spółkę cywilną. Doszłoby do „przeniesienia" przedsiębiorstwa na spółkę cywilną w formie wkładu do spółki cywilnej. Zgodnie z zapisami § 33 ust. 1 Rozporządzenia dot. wdrażania LSR „w razie śmierci beneficjenta będącego osobą fizyczną, rozwiązania, połączenia lub podziału beneficjenta będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej lub wystąpienia innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistnieje następstwo prawne (...)". Wątpliwości budzi interpretacja tak sformułowanego zapisu fakt, czy w przypadku osób fizycznych mowa jest wyłączenie o zdarzeniach będących następstwem śmierci beneficjenta czy też osoby fizycznej dotyczy również zapis „.... wystąpienia zdarzenia prawnego...". Mając na uwadze powyższe, zwracam się z zapytaniem czy osoba fizyczna, która otrzyma dotację na założenie lub rozwój działalności gospodarczej może kontynuować - w okresie trwałości - tą działalność w formie spółki cywilnej?

Odpowiedź ARiMR:

podejmowanie działalności gospodarczej

Warunki przyznawania pomocy na operacje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej zostały uregulowane w § 5 rozporządzenia 19.2. Jednym z takich warunków jest obowiązek podjęcia we własnym imieniu przez podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy o swobodzie gospodarczej, i jej wykonywanie do dnia, w którym upłynie 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej. Powyższe oznacza, że w przypadku podejmowania działalności gospodarczej podmiot w okresie związania z celem nie ma możliwości kontynuowania tej działalności w innej formie prawnej, niż jednoosobowa działalność gospodarcza (sdg), gdyż nie będzie to spełniało warunku § 5 ust 1 pkt 2 rozporządzenia 19.2.

rozwijanie działalności gospodarczej

Zgodnie z postanowieniami § 15 ust 3 pkt 1 umowy o przyznaniu pomocy, w przypadku zaistnienia uzasadnionych okoliczności w trakcie realizacji operacji oraz przez okres 5 lat liczony od dnia wypłaty przez Agencje płatności końcowej - Beneficjent może wystąpić do Zarządu Województwa o wyrażenie zgody na: m.in. *przeniesienie własności lub posiadania gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa lub ich części objętych realizacją inwestycji w ramach operacji albo połączenie lub podział lub przekształcenie Beneficjenta będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, lub przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją, jeżeli przeniesienie to nastąpi na rzecz podmiotu, który spełnia warunki przyznania i wypłaty pomocy i przejmie zobowiązania dotychczasowego Beneficjenta.*

Tak jak Państwo wskazujecie, przepisy prawa nie przewidują przekształcenia przedsiębiorstwa osoby fizycznej w spółkę cywilną. Spółka cywilna nie ma osobowości prawnej, nie jest też przedsiębiorcą. Przedsiębiorcami są wspólnicy spółki cywilnej. Dlatego, w tym przypadku - przekształcenie należy rozumieć jako wniesienie przedsiębiorstwa do spółki cywilnej w formie wkładu, które będzie wiązało się z rozszerzeniem własności na pozostałych wspólników.

Powyższe oznacza, że osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w przypadku rozwijania działalności w ramach poddziałania 19.2, w uzasadnionych przypadkach (uzyskując zgodę SW) będzie mogła kontynuować działalność w formie spółki cywilnej.

PYTANIE nr 26:

Czy w niżej opisanej sytuacji można uznać spełnienie warunku, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt. 4 Rozporządzenia dotyczącego wdrażania LSR. Wnioskodawca - gmina - zamierza realizować projekt inwestycyjny na gruncie stanowiącym własność Skarbu Państwa w zasobie ANR. Gmina zamierza przejąć ten grunt i dysponuje zapewnieniem o chęci jego przekazania, co jest jednak długotrwałym

procesem. ANR nie może zawrzeć umowy użyczenia czy dzierżawy a jedynie udzielić gminie czasowego dostępu do nieruchomości na okres 2 lat. Niezależnie ANR udzieliłby Gminie pisemnej zgody na realizację operacji oraz korzystanie z nieruchomości do czasu zakończenia nieodpłatnego przekazania nieruchomości na rzecz Gminy. Wnioskodawca dysponować będzie prawem do dysponowania nieruchomością przez okres 2 lat oraz zgodą na wykorzystywanie jej na cele wynikające z projektu przez dalszy okres.

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego:

Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia dot. wdrażania LSR „pomoc jest przyznawana podmiotowi (...) jeżeli inwestycje w ramach operacji będą realizowane na nieruchomości będącej własnością lub współwłasnością podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy lub podmiot posiada prawo dysponowania nieruchomością na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy co najmniej przez okres realizacji operacji oraz okres podlegania zobowiązaniu do zapewnienia trwałości operacji zgodnie z art. 71 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17.12.2013 r.". W opisanej sytuacji, wnioskodawca nie będzie dysponować prawem (w dosłownym rozumieniu) do dysponowania nieruchomością przez cały okres trwałości projektu. W ocenie samorządu województwa należałoby odnieść się jednak do intencji tego warunku, jaką wydaje się zminimalizowanie ryzyka utrzymania „trwałości" projektu. W tym kontekście zgoda właściciela na realizację operacji oraz korzystanie z nieruchomości do czasu zakończenia nieodpłatnego przekazania nieruchomości wnioskodawcy może gwarantować utrzymanie trwałości. Mając na uwadze przytoczone przepisy oraz stanowisko samorządu województwa zwracam się z zapytaniem, czy sytuację w której wnioskodawca dysponować będzie prawem do dysponowania nieruchomością przez okres 2 lat oraz zgodą na wykorzystywanie jej na cele wynikające z projektu przez dalszy okres, można uznać za spełnienie warunku o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt, 4 Rozporządzenia dotyczącego wdrażania LSR.

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia 19.2 pomoc jest przyznawana (...) jeżeli: (...) *inwestycje w ramach operacji będą realizowane na nieruchomości będącej własnością lub współwłasnością podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy lub podmiot ten posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy co najmniej przez okres realizacji operacji oraz okres podlegania zobowiązaniu do zapewnienia trwałości operacji zgodnie z art. 71 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.*

Na podstawie ogólnego opisu sprawy wydaje się, że w ww. przypadku gmina nie jest w stanie wykazać w okresie realizacji projektu i w wymaganym okresie zachowania jego trwałości prawa do dysponowania nieruchomością (popartego tytułem prawnym), co jest wymagane w związku z przyznawaniem pomocy w ramach poddziałania 19.2.

Należy jednak zaznaczyć, iż w zapytaniu nie zostały przedstawione szczegółowe informacje, które mogłyby przesądzić o możliwości indywidualnego rozstrzygnięcia sprawy przez SW na korzyść gminy, w oparciu o zaprezentowaną celowościową wykładnię przepisu. Brak jest wyjaśnienia dlaczego nieruchomość nie może zostać gminie przekazana do dysponowania w oparciu o dostępne mechanizmy wskazane w art. 24 *ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (t.j. Dz.U. 2016 r. poz. 1491, z późn. zm.),* np. oddana w dzierżawę, z czego wynika dwuletnie ograniczenie okresu udostępnienia, o którym mowa w zapytaniu. Ponadto nie wiadomo czego miałaby dotyczyć operacja planowana do realizacji w ramach poddziałania 19.2 i czy wpisywałaby się w cele określone w art. 24 ust. 5 pkt. 1 ww. ustawy, co jest warunkiem nieodpłatnego przekazania nieruchomości na własność gminie.

W przypadku, gdy po analizie sprawy przez SW konieczna byłaby opinia ARiMR w tej sprawie, proszę o przekazanie zapytania wraz z dokumentami konkretnej sprawy i opinią prawną.

PYTANIE nr 27:

Interpretacja przepisu § 5 ust. 4 Rozporządzenia zgodnie, z którym pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej (premia) przyznawana jest jeśli biznesplan (...) jest racjonalny zakresem operacji, a w szczególności, jeżeli suma planowanych do poniesienia w ramach tej operacji, ustalona z uwzględnieniem wartości rynkowej tych kosztów, jest nie niższa niż 70% kwoty, jaką można przyznać na tę operację". Zgodnie z interpretacją ARiMR z dnia 21 września 2016 r„ w przypadku gdy kwota premii określona w LSR wynosi 100 tys. zł, wnioskodawca złoży wniosek z którego wynikać będzie

że na realizację operacji potrzebuje 70 tys. zł (taka będzie też wnioskowana kwota dofinansowania), a samorząd potwierdzi spełnianie wszystkich warunków przyznania pomocy, w tym racjonalność i uzasadnienie wszystkich wskazanych kosztów (w wysokości 70 tys. zł), samorząd województwa musi przyznać pomoc w wysokości 100 tys. zł.

Mając na uwadze wyżej opisaną sytuację, zwracam się z prośbą o odpowiedź na poniższe, powiązane ze sobą, pytania.

Czy wnioskodawca może przeznaczyć kwotę 30 tys. zł na dowolne cele/ wydatki, w tym niezwiązane z realizacją operacji?

Czy samorząd województwa powinien / musi poprosić beneficjenta o wyjaśnienie dotyczące zamiaru przeznaczenia 30 tys. zł (o które wnioskodawca de facto nie wnioskował)?

Czy - w związku z takim zapisem rozporządzenia - na żadnym etapie, żaden organ uprawniony do kontroli samorządu województwa/ lokalnej grupy działania/ beneficjenta nie będzie mieć prawa kontrolowania przeznaczenia/ wydatkowania przez beneficjenta 30 tys. zł?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego: BRAK

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia 19.2 pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej jest przyznawana jeżeli: (...) *biznesplan, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 5, jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji, a w szczególności, jeżeli suma kosztów planowanych do poniesienia w ramach tej operacji, ustalona z uwzględnieniem wartości rynkowej tych kosztów, jest nie niższa niż 70% kwoty, jaką można przyznać na tę operację.*

Oznacza to, że możliwa jest sytuacja przytoczona w zapytaniu, gdzie na operację zostanie przyznana pomoc w wysokości 100 tys. zł, w sytuacji gdy wykazane w biznesplanie koszty, ocenione zgodnie z zawartymi w ww. przepisie wymaganiami, wynoszą 70 tys. zł.

Przepisy rozporządzenia taką możliwość przewidują, nie nakładając na beneficjenta obowiązku wykazywania w biznesplanie kosztów na pełną kwotę pomocy, ani potwierdzenia ich realizacji na etapie oceny wykonania biznesplanu.

Należy pamiętać, że pomoc na operację w zakresie podejmowania działalności gospodarczej ma formę płatności ryczałtowej, której wysokość ustala LGD (m.in. na podstawie biznesplanu), poruszając się w określonym przepisami przedziale 50 tys. – 100 tys.

PYTANIE nr 28:

Weryfikacja uzasadnienia ekonomicznego operacji w oparciu o wskaźnik rentowności. Zgodnie z zapisami na str.1 biznesplanu „operacja jest uzasadniona ekonomicznie, jeżeli wskaźniki rentowności oraz NPV mają wartość dodatnią". Z uwagi na fakt, że wskaźnik rentowności liczy się dla każdego roku prognozy osobno - czy wymóg, aby wskaźnik rentowności miał wartość dodatnią dotyczy każdego roku prognozy w tym roku „n" (co może być wręcz niemożliwe)?

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego: - BRAK

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia 19.2 pomoc jest przyznawana (...), jeżeli: (...) operacja jest uzasadniona ekonomicznie i będzie realizowana zgodnie z biznesplanem.

Jednocześnie we wzorze biznesplanu wskazane jest, że operacja jest uzasadniona ekonomicznie, jeżeli wskaźniki rentowność mają wartość dodatnią.

Dodatni wskaźnik rentowności netto/brutto sprzedaży oznacza, jak wiele zysku netto/ brutto pozostaje w przedsiębiorstwie ze sprzedaży. W przypadku powstania ujemnego wyniku finansowego mówimy o stracie, a przedsiębiorstwo takie określamy jako deficytowe. Powstanie jednak straty nie oznacza, że firma rozwija się nieprawidłowo.

Rok „n" jest rokiem, w którym beneficjent otrzymuje płatność końcową, a więc należy przyjąć, że działalność (podejmowana albo rozwijana w nowej dziedzinie) jest we wczesnej fazie rozwoju. W związku z tym często nie jest możliwe osiągnięcie dobrej sytuacji finansowej.

Wobec powyższego nieosiągnięcie przez przedsiębiorstwo dodatniej wartości dla wskaźnika rentowności w roku „n" nie będzie skutkować negatywną oceną warunku uzasadnienia ekonomicznego operacji.

Jednocześnie w przygotowywanych *Informacjach pomocniczych przy wypełnianiu biznesplanu (...)* wskazano, że dodatnia wartość wskaźnika rentowności warunkująca uzasadnienie ekonomiczne operacji, jest wymagana od roku następującego po roku dokonania przez ARiMR płatności końcowej w ramach operacji, a więc dla lat: (n+1), (n+2), (n+3)[jeżeli dotyczy.]

PYTANIE nr 29, 30:

Weryfikacja osiągnięcia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie, ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług. W ramach operacji wnioskodawca planuje rozwijać kilka rodzajów usług. W pkt 3.2 biznesplanu Wnioskodawca wskazał ilościowe i wartościowe poziomy sprzedaży każdej z rozwijanych rodzajów usługi. Czy 30% poziom sprzedaży usług musi zostać osiągnięty dla poszczególnych rodzajów usług, czy też na poziomie średniej ze wszystkich pozycji? Zwrócić należy uwagę, że strategie niektórych LGD premiują w ocenie (np.) konkretne rodzaje usług. W przypadku weryfikacji wskaźnika na poziomie „uśrednionym" może dojść do sytuacji w której wnioskodawca wskaże kilka rodzajów usług (w tym preferowaną przez LGD w celu uzyskania dodatkowych punktów), przy czym de facto nie będzie zobowiązany do jej rozwoju (osiągnie wystarczający poziom sprzedaży w ramach pozostałych wskazanych we wniosku usług).

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego: - BRAK

Wg zapisów umowy beneficjent musi osiągnąć co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług. Czy wymóg dotyczy każdego produktu/usługi odrębnie czy sumarycznie (pkt 3.2 biznesplanu).

Stanowisko Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego:

Zdaniem SWW wymóg dotyczy poziomu ogółem, a nie poszczególnych produktów/usług.

Odpowiedź ARiMR:

Zgodnie z przepisami § 27 ust. 1b rozporządzenia 19.2 w przypadku operacji w zakresie określonym w § 2 ust. 1 pkt 2 lit. c (rozwijanie działalności gospodarczej), umowa zawiera ponadto zobowiązania beneficjenta do osiągnięcia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 5, ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty płatności końcowej (w przypadku podejmowania działalności gospodarczej przepis § 27 ust. 1a pkt 2 rozporządzenia 19.2).

Ww. zobowiązanie zostało odzwierciedlone w postanowieniach § 5 ust.1 pkt 4 umowy o przyznaniu pomocy stosowanej w przypadku operacji dotyczących rozwijania działalności gospodarczej, tj. *Beneficjent zobowiązuje się do spełnienia warunków określonych w Programie, przepisach ustawy, rozporządzenia oraz realizacji operacji zgodnie z postanowieniami umowy, a w szczególności do: (...) 4) osiągnięcia co najmniej 30% zakładanego w biznesplanie, ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży, produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty płatności końcowej* (w przypadku podejmowania działalności gospodarczej postanowienie § 5 pkt 14 umowy o przyznaniu pomocy).

Zakładany ilościowy lub wartościowy poziom sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od dnia wypłaty płatności końcowej / drugiej transzy pomocy, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy określa w biznesplanie, w tabeli III.3.2. Wartości wykazane w tej tabeli będą punktem odniesienia przy weryfikacji, czy został osiągnięty 30% (ilościowy lub wartościowy) poziom sprzedaży.

Mając na uwadze, że w ramach poddziałania 19.2 w zakresie rozwoju przedsiębiorczości wsparciu podlegają operacje, które są uzasadnione ekonomicznie, ocena spełnienia warunku osiągnięcia 30% poziomu sprzedaży będzie prowadzona w pierwszej kolejności w oparciu o wielkość obrotu, tj. w oparciu o sumę wartościowego poziomu sprzedaży osiągniętego w ramach działalności objętej operacją (przyrostu wielkości obrotu będącej wynikiem realizacji operacji w przypadku działalności rozwijanej) w objętym zobowiązaniem okresie referencyjnym.

W przypadku, kiedy osiągnięty wartościowy poziom sprzedaży (suma) jest niższy niż 30 %, należy sprawdzić poszczególne pozycje produktów / usług / towarów. Oznacza to, że każda z wykazanych w biznesplanie kategorii (produktów / usług / towarów) musi indywidualnie spełnić ilościowy **lub** wartościowy 30% poziom sprzedaży w stosunku do zakładanego dla tej kategorii w biznesplanie.

Ww. rozwiązanie w zakresie indywidualnej oceny powinno być również stosowane, jeśli w ramach oceny LGD premiowane było prowadzenie przez przedsiębiorcę sprzedaży konkretnych produktów / usług / towarów. Jednak w sytuacji, kiedy warunek nie byłby spełniony w odniesieniu do indywidualnej kategorii, negatywna ocena realizacji zobowiązania powinna zostać poprzedzona uzyskaniem przez SW opinii od LGD – analogicznie, jak ma to miejsce w przypadku wniosku o zmianę umowy (pkt.I.1.5 *Wytycznej nr 2/1/2015 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*).

Odnosząc się jednocześnie do prośby SW o zmianę zapisów pod tabelą 9.4 biznesplanu, uprzejmie informuję, że przy aktualizacji wzoru biznesplanu wskazane przez Państwa zmiany zostaną wprowadzone. Prawidłowy wzór został zawarty w Informacjach pomocniczych przy wypełnianiu biznesplanu. Jednocześnie należy wskazać, że w części 3.2. *Zakładany ilościowy i wartościowy poziom sprzedaży produktów / usług / towarów* – Planowany ilościowy i wartościowy poziom sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie rok od planowanego dnia wypłaty płatności końcowej – kolumna *Wartość netto (w zł)* – otrzyma brzmienie *Wartość netto/brutto (w zł).*

ZAGADNIENIE nr 31

Wyjaśnienia ARiMR w kwestii konieczności nadawania numeru technicznego

Zgodnie z art. 12 ust. 4 pkt 1 *ustawy z dnia 18.12.2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 807, z późn. zm.),* w przypadku małżonków oraz podmiotów będących współposiadaczami gospodarstwa rolnego nadaje się jeden numer identyfikacyjny temu z małżonków lub współposiadaczy, co do którego małżonek lub współposiadacz wyrazili pisemną zgodę.

Oznacza to, że ubiegając się o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 19.2 ww. podmioty wpiszą we wniosku o przyznanie pomocy numer identyfikacyjny swojego małżonka lub współposiadacza gospodarstwa rolnego oraz przedstawią decyzję o wpisie producenta do ewidencji producentów wydaną na małżonka / współposiadacza.

W oparciu o obowiązujące przepisy ww. wnioskodawcy nie mają możliwości uzyskania indywidualnych numerów.

Jednakże mając na uwadze konieczność zapewnienia indywidualnej identyfikacji takiego wnioskodawcy na potrzeby realizacji płatności w poddziałaniu 19.2, wymagane jest nadanie mu technicznego numeru identyfikacyjnego.

W tym celu SW występuje pisemnie do biura powiatowego ARiMR – właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę wnioskodawcy – z prośbą o nadanie technicznego numeru identyfikacyjnego. Do pisma należy załączyć formularz wniosku o wpis do ewidencji producentów wypełniony przez pracownika SW w zakresie danych wnioskodawcy.

W przypadku, gdy wymagane jest uzyskanie wyjaśnień lub uzupełnienie braków biuro powiatowe ARiMR zwróci się do SW o stosowne uzupełnienie lub wyjaśnienia.

Po nadaniu numeru technicznego biuro powiatowe ARiMR informuje o tym fakcie SW, wskazując w piśmie nadany wnioskodawcy numer techniczny.

Ww. numer pracownik SW uzupełnia na wniosku o przyznanie pomocy w wyznaczonym do tego miejscu i wykorzystuje na dalszym etapie prowadzonej sprawy.

Wnioskodawcy nie należy przekazywać informacji o nadanym numerze technicznym ani o przeprowadzonej procedurze jego nadania.

W przypadku, gdy wnioskodawcą w poddziałaniu 19.2 jest domownik (w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników) nie jest możliwe nadanie technicznego numeru

identyfikacyjnego. Osoby takie mogą uzyskać wpis do ewidencji producentów w normalnym trybie, tj. na swój wniosek.

Ponadto informuję, że analogiczne rozwiązania funkcjonowały we wdrażanym przez SW działaniu 413 *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju* w zakresie małych projektów, objętym PROW na lata 2007 – 2013.

ZAGADNIENIE nr 32

Wyjaśnienia ARiMR w kwestii zasad nadawania numerów spraw w poddziałaniach: 19.2 i 19.3

Zasady nadawania znaku sprawy uregulowane zostały w dokumencie towarzyszącym do umowy delegowania zadań Agencji Płatniczej do Samorządów Województw, tj. *Instrukcji nadawania znaku sprawy oraz numeru umowy o przyznaniu pomocy / decyzji przez podmioty wdrażające, którym delegowano zadania Agencji Płatniczej w ramach PROW na lata 2014-2020* (obecnie w wersji 2z).

Ww. instrukcja przewiduje w ramach podziałań: 19.2 *Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* i 19.3 *Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania,* że w ramach jednego symbolu klasyfikacyjnego będą rozróżnione typy operacji (rodzaje bądź zakresy wsparcia). Rozróżnienia takie dokonywane jest w ramach pięciocyfrowego numeru sprawy (KKKKK) i następuje poprzez dodanie właściwej cyfry na początku ciągu.

Zgodnie z ww. instrukcją *kolejne numery spraw w ramach danego działania / poddziałania / typu operacji powinny być nadawane w sposób ciągły – inaczej niż w okresie programowania 2007-2013. Początek kolejnego roku kalendarzowego, czy kolejny nabór nie oznaczają, iż w ramach danego działania /poddziałania / typu operacji pojawi się sprawa, która będzie miała numer 1. Sprawa powinna otrzymać kolejny numer w spisie spraw.*

Mając na uwadze powyższe, w odniesieniu do zasad nadawania numerów w poddziałaniach 19.2 i 19.3 informuję, że w ramach poddziałania (jednego symbolu klasyfikacyjnego) numery spraw należy nadawać w sposób ciągły, narastająco, niezależnie od typów operacji (rodzaje bądź zakresy wsparcia), których dotyczą.

Przykładowo: w ramach pierwszego naboru wniosków dla poddziałania 19.2, przeprowadzonego w 2016 r. w zakresie operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD, numerację spraw rozpoczęto od numeru 1, tj. np.: UM08-**6935**-UM0810001/16 i zakończono na UM08-**6935**-UM0810015/16, gdyż w ramach naboru zostało złożonych 15 wniosków. Oznacza to, że dla kolejnego wniosku o przyznanie pomocy złożonego w poddziałaniu 19.2, np. w zakresie projektów grantowych w 2017 r., należy nadać kolejny numer sprawy, tj.: UM08-**6935**-UM0820016/17.

Jednocześnie informuję, że zgodnie z pkt III ppkt 1 *Zasad przepływu informacji dotyczących szczegółowych warunków i trybu przyznawania i zatwierdzania pomocy finansowej oraz stosowania procedur w zakresie zadań delegowanych przez Agencję płatniczą do podmiotów wdrażających w ramach PROW na lata 2014-2020*, pytania kierowane do AP muszą zawierać: opis problemu, zagadnienia, stanu faktycznego, opinię służb prawnych (jeśli pytanie związane jest z interpretacją przepisów), stanowisko podmiotu w sprawie.

Brak ww. elementów wydłuża czas udzielenia odpowiedzi, szczególnie w sytuacji przedstawienia w ramach jednego zapytania kilkunastu odrębnych kwestii wymagających często uzyskania opinii prawnych. Dlatego zapytania nie zawierające ww. elementów DDD pozostawi bez odpowiedzi do czasu ich uzupełnienia przez autora.

Departament Działań Delegowanych
DYREKTOR
Dorota Chilik

Do wiadomości:
Pan Dariusz Nieć - Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich w MRiRW

Rozdzielnik do pisma: DDD-WL.6935.38.2016.APP.MZd z dnia .02.2017 r.

1. **Pan Paweł Czyszczoń**
   Dyrektor Wydziału Obszarów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
2. **Pani Elżbieta Siemiątkowska**
   Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
3. **Pan Edmund Bożeński**
   Dyrektor Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
4. **Pan Józef Giemza**
   Dyrektor Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
5. **Pani Maria Kaczorowska**
   Dyrektor Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski w Łodzi
6. **Pan Hubert Guz**
   Dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
7. **Pan Radosław Rybicki**
   Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
8. **Pan Tomasz Karaczyn**
   Dyrektor Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
9. **Pani Magdalena Sobina**
   Dyrektor Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
   Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
10. **Pani Elżbieta Filipowicz**
    Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich
    Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
11. **Pan Jerzy Motłoch**
    Dyrektor Wydziału Terenów Wiejskich
    Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
12. **Pan Krzysztof Domagała**
    Dyrektor Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego
13. **Pan Jarosław Sarnowski**
    Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa
    Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego
14. **Pan Artur Przybylski**
    p.o. Dyrektora Wydziału Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
    Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego